

# Inleiding

Autisme of een taalontwikkelingsstoornis? Een vraag die mij, en waarschijnlijk velen met mij, geregeld bezighoudt.

Sinds 1991 ben ik werkzaam in het onderwijs en de zorg ten behoeve van kinderen met een auditieve handicap en/of een taalontwikkelingsstoornis en/of een stoornis in het autistisch spectrum. In de rol van ambulante begeleider bezoek ik scholen, coach ik docenten, geef ik voorlichting en werk ik met de kinderen zelf. Vaak krijg ik vragen of het kind met een taalontwikkelingsstoornis niet ook autistisch is, en omgekeerd. Wat maakt nu dat hetzelfde gedrag de ene keer zijn oorsprong vindt in een stoornis binnen het autistisch spectrum en de andere keer verklaard wordt door een taalontwikkelingsstoornis? Studies, cursussen, workshops, symposia en uitgebreide praktijkervaring hebben mij tot op heden geen afdoende verklaring kunnen geven.

Het toeval wil dat ik gezegend ben met een zoon met autisme en een dochter met een taalontwikkelingsstoornis. Beiden zijn mij dierbaar, beiden vragen zij, ieder op eigen wijze, mijn speciale aandacht. Gaandeweg heb ik als moeder mogen ervaren dat zij hun kamer niet op weten te ruimen, dat zij allebei niet graag meegaan naar familiefeestjes of drukke braderieën. Allebei vertellen zij vrijwel niets over hun schooldag, allebei kunnen ze, schijnbaar zonder reden, in een driftbui uitbarsten of voor opgetrokken wenkbrauwen bij omstanders zorgen. Toch zijn er ook grote verschillen: zo kan mijn zoon zich uren zoet houden met zijn hobby en kan mijn dochter haarfijn uitleggen waarom mensen doen zoals zij doen, waarbij zij getuigt van een groot sociaal inzicht. Een bijzonder moment was toen mijn dochter stoelen achter elkaar zette en treintje wilde spelen. Een 'alsof'-spel dat ik nooit bij mijn zoon gezien heb.

Autisme of een taalontwikkelingsstoornis: beide vinden hun oorsprong in het brein en komen soms tegelijkertijd bij een mens voor. Allebei manifesteren ze zich in het gedrag. Gedrag soms heel verschillend, soms op elkaar gelijkend. Dit gedrag heb ik vervat in 63 verhalen van herkenning, met bij ieder verhaal een ondersteunende en kleurige illustratie. Bij het maken van deze illustraties heb ik mezelf laten inspireren door mijn kindertijd. De tijd dat ik vrijwel dagelijks de tekeningen van Rie Cramer natekende en kleurde met stift. Ik vond het super om weer met stiften te kunnen werken en hoop dat de illustraties zullen bijdragen aan het verduidelijken en vooral opvrolijken van de verhalen.

In mijn zoektocht naar mogelijke verklaringen voor het gedrag van de hoofdpersonen in dit boek, heb ik uiteindelijk drie determinanten (bepalende factoren) gevonden die ook hun oorsprong in het brein hebben. Deze factoren zijn: executieve functies, sensorische integratie en pragmatiek.

Hierbij is het belangrijk op te merken dat ieder mens in meer of mindere mate genoemde determinanten 'beheerst'. Zo zijn bijvoorbeeld zwakke executieve functies niet per se een teken van autisme of een taalontwikkelingsstoornis. Ieder brein is immers uniek en heeft zijn eigen kenmerkende factoren. De verhalen kunnen dan ook even zo goed gaan over mensen met ADHD, een trauma, een NAH (niet-aangeboren hersenaandoening), of over u en mij. Het gaat echter juist om de intensiteit en de combinatie van meerdere factoren (determinanten) die iemand tot een mens met autisme of een taalontwikkelingsstoornis maken.

Dit boek richt zich op de vraag 'Autisme of taalontwikkelingsstoornis?'. Daarom wordt het gedrag, zoals het beschreven is in de verhalen, enkel uitgelegd als zijnde een uiting van autisme en/of een taalontwikkelingsstoornis. Bij ieder verhaal staat een verwijzing naar de bijbehorende determinant(en). Voor in het boek worden deze determinanten nader verklaard en vervat in een verklaringsmodel. Vanzelfsprekend staat in dit boek ook inleidende, maar essentiële uitleg over autisme en over een taalontwikkelingsstoornis. Voor wie verder wil lezen, zijn er verwijzingen naar literatuur voor nadere achtergrondinformatie opgenomen.

63 verhalen van herkenning, waargebeurd en uit de (mijn) dagelijkse praktijk. Deze 63 verhalen zijn opgesplitst in twee delen: het eerste deel bestaat uit verhalen die te maken hebben met school, stage of werk. Het tweede deel beslaat thuis en vrije tijd. Ieder deel is chronologisch opgebouwd: steeds

gaat het eerste verhaal over het jonge kind in de leeftijd van 3 tot 4 jaar en het laatste verhaal over de adolescent van circa 23 jaar. Bij elk verhaal hoort een korte uitleg, al dan niet vergezeld door (een) specifieke tip(s), passend bij het gedrag van dat verhaal.

De lezer wordt uitgenodigd zich in te leven. Voelen hoe het is als je overprikkeld, niet begrepen of niet geaccepteerd wordt. Dat de wereld om ons heen net even anders geïnterpreteerd wordt. Misschien herkent u in een van de verhalen het gedrag van uw kind of leerling/cliënt. De bijbehorende determinant, de extra uitleg en de praktische tips zorgen ervoor dat u een perspectief aangeboden krijgt voor een goede benadering van het kind of de leerling/cliënt. Naar verwachting stemmen de 63 verhalen van herkenning tot nadenken en nodigen ze vervolgens uit om ze te bespreken met het kind of de leerling/cliënt: 'Hoe is dat bij jou?' Dit boek is gefilterd door mijn hart, ervaringen en mijn literatuur- en praktijkonderzoek. Alle eventuele fouten zijn de mijne.

Hopelijk ervaart de lezer met dit boek veel en vooral bruikbaar leesplezier, het kind of de leerling/cliënt ten nutte.

Diënne Kamphuis